

प्रलंबित आश्वासनांच्या पूर्ततेसाठी सचिवांच्या
अध्यक्षतेखाली कायमस्वरूपी आश्वासन पूर्तता
समिती गठित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक मविस-२०२५/प्र. क्र. ८३/समन्वय-१
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २० नोव्हेंबर, २०२५

वाचा : शासन परिपत्रक संसदीय कार्य विभाग क्र. विपआ २०२३ / प्र.क्र. ४२/ चार, दि. १०.१०.२०२५

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या अधिवेशन कालावधीत उभय सभागृहात कामकाजादरम्यान सन्मानीय मंत्री तसेच राज्यमंत्री महोदयांकडून आश्वासने दिली जातात. त्या आश्वासनांची त्वरीत पूर्तता करणे ही संबंधित विभागाची वैधानिक जबाबदारी असते. सदर आश्वासनांवर कार्यवाही करून त्या अश्वासनाची पूर्तता ९० दिवसाच्या कालावधीत करणे आवश्यक असते. तथापि, अलीकडे अभय सभागृहांच्या शासकीय आश्वासन समितीने घेतलेल्या बैठकीत अनेक विभागात आश्वासने केवळ कोणी हाताळावीत, या कारणास्तव निर्णयाविना प्रलंबित असल्याचे आढळून आले आहे. तसेच क्षेत्रीय कार्यालयांकडून पाठपुरावा करण्यात न येणे, आश्वासन पूर्ततेच्या दृष्टीने आवश्यक निर्णय विहीत मुदतीत न घेणे या व अन्य प्रशासकीय कारणास्तव आश्वासने मोठ्या प्रमाणावर विभागात प्रलंबित असल्याचे आढळून आले आहे. सदरची बाब गंभीर असून अभय सभागृहांच्या आश्वासन समितीने याबाबत वेळोवेळी तीव्र नापसंती व्यक्त केली असून प्रत्येक विभागात सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली आश्वासने निकाली काढण्याच्यादृष्टीने त्वरीत कार्यवाही करण्यासाठी कार्यासनांना व क्षेत्रिय कार्यालयांना सूचना देण्यासाठी समिती नेमण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक:-

महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या अधिवेशन कालावधीत उभय सभागृहात कामकाजादरम्यान सन्मानीय मंत्री/राज्यमंत्री महोदयांकडून देण्यात आलेल्या आश्वासनांची विहित मुदतीत पूर्तता करण्यासाठी व विभागात दीर्घ कालावधीपासून प्रलंबित असलेली आश्वासने व अन्य संसदीय आयुधे त्वरीत निकाली करण्यासाठी खालीप्रमाणे आश्वासन पूर्तता समिती गठित करण्यात येत आहे.

अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२	अध्यक्ष
(सर्व) सह सचिव /उप सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२	सदस्य
अवर सचिव / कक्ष अधिकारी (समन्वय-१) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२	सदस्य सचिव / समन्वय अधिकारी

२. आश्वासन पूर्तता समितीचे कार्य:-

- i) समितीच्या बैठकीत समन्वय अधिकारी यांनी विभागात प्रलंबित असलेल्या सर्व आश्वासनांची यादी सादर करावी.
- ii) आश्वासन पूर्तता समितीने दर पंधरा दिवसांनी विभागातील प्रलंबित आश्वासनांचा व अन्य संसदीय आयुधांचा नियमितपणे आढावा घेणे आवश्यक आहे व आश्वासनांची कार्यपूर्तता करून विभागात आश्वासने प्रलंबित राहणार नाहीत, याची समितीने दक्षता घ्यावी.
- iii) प्रलंबित आश्वासने निकाली काढण्यासाठी करावयाची उपाययोजना व यासंदर्भात प्रत्येक कार्यासनास घ्यावयाची मुदत व यासंदर्भात प्रत्येक आश्वासनाचा आढावा घेण्यात यावा. प्रलंबित आश्वासने निकाली काढण्यासाठी प्रत्येक कार्यासनात तसेच क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांनाही कालमर्यादा निश्चित करून देण्यात यावी व पुढील बैठकीत त्याचा आढावा घेण्यात यावा.
- iv) दोन वर्षांपेक्षा अधिक कालावधीपासून प्रलंबित आश्वासनांची यादी सादर करावी. अशी प्रलंबित आश्वासने निकाली काढण्यासाठी कालमर्यादा निश्चित करून सर्वप्राथम्याने कार्यवाही करावी.
- v) प्रलंबित आश्वासने निकाली काढण्यासाठी क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांना कालमर्यादेत अहवाल पाठविण्यासंदर्भात- अनेकवेळा आश्वासने क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांकडून अहवाल प्राप्त न झाल्याने विभागात प्रलंबित राहतात. अशा आश्वासनांची माहिती/अहवाल घेऊन क्षेत्रिय अधिकारी यांना सदर बैठकीस निमंत्रित करण्यात यावे. जेणे करून त्या आश्वासनांची माहिती त्वरीत मिळू शकेल व आश्वासने निकाली काढता येतील.
- vi) ज्या आश्वासनांची पूर्तता होऊ शकत नाही, ती आश्वासने वगळण्याबाबत समिती प्रमुख, आश्वासन समिती यांना करावयाच्या विनंती बाबत निर्णय घेणे.
- vii) अन्य विभागाकडून आश्वासन हस्तांतरणासंदर्भात आलेल्या नस्त्यांची यादी समन्वय अधिकारी यांनी सादर करावी व आश्वासनांचे हस्तांतर मान्य करण्यात यावे किंवा कसे, यासंदर्भात सुस्पष्ट निर्णय घेऊन सदर नस्त्या संबंधित विभागास १५ दिवसांच्या आत परत करण्याबाबत संबंधित कार्यासनास निर्देश देण्यात यावेत.
- viii) अन्य विभागात हस्तांतरणासाठी प्रलंबित असलेल्या नस्त्यांची यादी समन्वय अधिकारी यांनी सादर करावी व याबाबत संबंधित विभागाकडे केलेल्या पाठपुराव्याची माहिती देण्यात यावी. सचिव स्तरावर पाठपुरावा करणे आवश्यक असल्यास, त्याप्रमाणे सदर बैठकीत निर्णय घेण्यात यावा. तसेच संबंधित विभागात नस्ती १५ दिवसांपेक्षा अधिक कालावधीसाठी प्रलंबित असल्यास, ही बाब अधिनिर्णयार्थ सामान्य प्रशासन विभाग (र.व.का.) यांच्या निर्दर्शनास आणण्याबाबत निर्णय घेण्यात यावा.
- ix) आश्वासन पूर्तता समितीने दर पंधरा दिवसांनी लक्ष निर्धारित करून प्रलंबित आश्वासने व इतर संसदीय आयुधे निकाली काढण्यासंदर्भात योग्य ती कार्यवाही करणे.
- x) मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांच्याकडून शासनाच्यावतीने जी आश्वासने देण्यात येतात, त्या आश्वासनाची पूर्तता आश्वासन दिलेल्या दिवसापासून १० दिवसांच्या आत करणे आवश्यक

आहे. ज्या आश्वासनांची पूर्तता अपरिहार्य कारणामुळे विहित मुदतीत म्हणजेच १० दिवसांत करणे शक्य नाही अशा प्रकरणी ही बाब योग्य स्पष्टीकरणांसह कार्यासनाने आश्वासन समितीच्या निदर्शनास आणावी व माहिती पाठविण्याकरिता मुदतवाढ मागवून घ्यावी.

- xi) एखाद्या आश्वासनाच्या संदर्भात इतिवृत्तातील आशय लक्षात घेता त्यावर कोणतीही कार्यवाही अपेक्षित नाही असे वाटल्यास, किंवा प्रदीर्घ काळ होऊनही एखाद्या आश्वासनाची पूर्तता करणे परिस्थितीनुरूप शक्य नसल्यास, सदरची बाब योग्य त्या समर्थनासह मा.मंत्री अथवा राज्यमंत्री महोदयांच्या स्तरावरुन पत्राद्वारे मा.समिती प्रमुख, आश्वासन समिती यांच्या निदर्शनास आणून घ्यावी व सदर आश्वासन वगळण्याची विनंती मा.समिती प्रमुख, आश्वासन समिती यांना करावी.

सदर परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक क्रमांक २०२५११२०१५११३१४०१९ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(अलिम शेख)

कक्ष अधिकारी, महसूल व वन विभाग

प्रति,

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २) मा. अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय , मुंबई-३२
- ३) मा.प्रधान सचिव / सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय (ड-१३/ड-१४ शाखा) विधानभवन मुंबई.
- ४) सचिव, संसदीय कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ५) मा.मंत्री (महसूल), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ६) मा.मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ७) सर्व विभागीय आयुक्त
- ८) सर्व सह सचिव / उप सचिव (महसूल) , महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सर्व जिल्हाधिकारी
- १०) सर्व अवर सचिव / कक्ष अधिकारी (महसूल) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) निवडनस्ती - समन्वय १